

Očuvajmo bioraznolikost u destinaciji Lika

Priroda nam daje više nego što vidimo
– zaštitimo njezinu raznolikost danas, kako bi postojala i sutra.

Gospić, svibanj 2025.

Smart
Sustainable
Destination

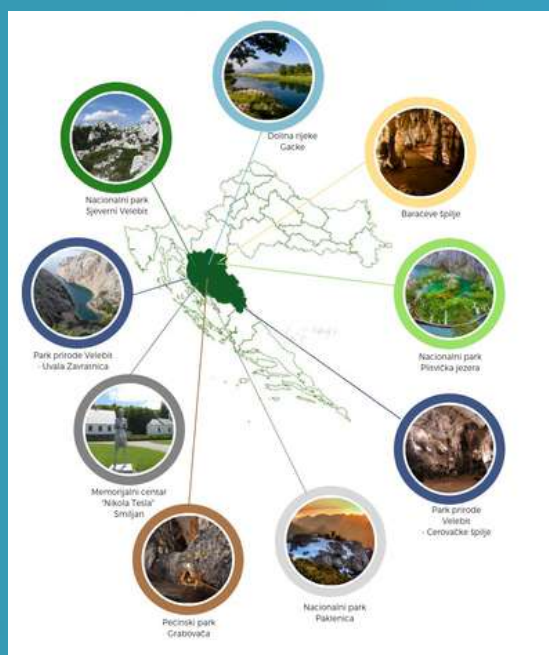
SADRŽAJ:

1. Uvod	4
2. Što je bioraznolikost?	5
3. Zaštićena prirodna područja i njihova uloga u očuvanju bioraznolikosti ...	6
4. Popis zaštićenih vrsta u Hrvatskoj	20
5. Lokalna proizvodnja i očuvanje prirode	21
6. Primjeri iz prakse: Lika Quality sustav i održiva poljoprivreda	22
7. Primjeri dobre prakse iz svijeta	25
8. Uloga lokalnih zajednica i edukacije u održivom razvoju	27
9. Što svatko od nas može učiniti?	28
10. Smjernice za lokalne proizvođače u očuvanju bioraznolikosti	29
11. Zajedno za Liku – Očuvajmo našu prirodnu baštinu!	30

Područje destinacije Lika prostire se na 6.796 km², a više od 60% njezine površine zaštićeno je nekim oblikom zaštite u skladu sa Zakonom o zaštiti prirode u Hrvatskoj. Upravo ta iznimna razina očuvanosti čini Liku jednom od najvrjednijih regija kada je riječ o bioraznolikosti – bogatstvu različitih biljnih i životinjskih vrsta, staništa i ekosustava.

Lika je dom nacionalnim parkovima, parkovima prirode, špiljskim sustavima, rijekama, krškim izvorima i netaknutim šumama, koji zajedno čine mozaik prirodnih ljepota i biološke raznolikosti. Ovdje se susreću tri različite klime – mediteranska, planinska i kontinentalna – što dodatno doprinosi raznolikosti života. Na relativno malom prostoru obitavaju brojne endemske i ugrožene vrste, a upravo se ovdje nalaze neka od najočuvanijih staništa u Hrvatskoj.

Destinacija Lika obuhvaća područje tri županije – Ličko-senjske, Karlovačke i Zadarske – i raspolaže velikim prirodnim bogatstvom, kulturnom baštinom te autentičnom gastronomskom ponudom koja također odražava povezanost s lokalnim okolišem.

Što je bioraznolikost?

Bioraznolikost obuhvaća sve oblike života na Zemlji – od najmanjih mikroorganizama do velikih sisavaca, od rijetkih biljaka do beskonačne raznolikosti ekosustava. To je temelj prirodne ravnoteže i otpornosti, a njezino očuvanje važno je za zdravlje našeg planeta i dobrobit svih njegovih stanovnika.

Zašto je bioraznolikost važna?

Bioraznolikost je neprocjenjiva za:

- Prirodu – održava prirodnu ravnotežu i omogućuje funkcioniranje ekosustava (npr. oprašivanje, kruženje vode i hranjivih tvari).
- Društvo – izravno doprinosi zdravlju i kvaliteti života (npr. čista voda, zrak, lijekovi iz prirode).
- Gospodarstvo – temelj je za mnoge gospodarske djelatnosti, posebno poljoprivredu, šumarstvo, ribarstvo i turizam.

Gubitak bioraznolikosti smanjuje otpornost prirode na klimatske promjene, širenje invazivnih vrsta, bolesti i druge prijetnje.

Povezanost s vodama, tlom, šumama i kraškim sustavima

Bioraznolikost je usko povezana s prirodnim obilježjima destinacije Lika. Čiste rijeke i izvori dom su rijetkih vrsta, tlo i mikroorganizmi omogućuju plodnost i zdravlje ekosustava, šume pružaju stanište brojnim vrstama i reguliraju klimu, dok krški krajolik skriva jedinstvene podzemne ekosustave. Očuvanjem ovih sustava čuvamo i bogatstvo života koji o njima ovisi.

Zaštićena područja prirode i njihova uloga u očuvanju bioraznolikosti

Bioraznolikost Nacionalnog parka Plitvička jezera

Nacionalni park Plitvička jezera jedno je od najbogatijih područja bioraznolikošću u Hrvatskoj i šire. Zahvaljujući iznimnoj raznolikosti staništa – od kristalno čistih jezera i rijeka, preko vlažnih travnjaka i stijena, do očuvanih šuma – u Parku je zabilježen velik broj biljnih i životinjskih vrsta.

Biljke

Na području Nacionalnog parka zabilježeno je više od 1.400 biljnih vrsta, koje pripadaju cca 110 biljnih zajednica. Među njima se nalazi 50-ak endemskih i više od 70 strogo zaštićenih vrsta. Dominantna staništa su bukovo-jelove šume, koje zauzimaju preko 75 % površine Parka.

Gljive, lišajevi i alge

Do danas je zabilježeno više od 800 vrsta gljiva, uključujući i neke rijetke i zaštićene vrste. U Parku je identificirano više od 70 vrsta lišajeva te preko 60 vrsta algi koje sudjeluju u stvaranju sedre – procesa ključnog za nastanak sedrenih barijera jezera.

Beskralježnjaci

U Parku je zabilježeno preko 320 vrsta leptira, više od 300 vrsta kornjaša, te više od 20 vrsta vodenih puževa i 30 vrsta vretenaca. Brojne vrste su pokazatelji visoke kvalitete vode i zdravog ekosustava.

Ribe

U vodama Parka zabilježeno je 22 vrste riba, od čega su neke endemske za dinarski krš, poput mekousne pastrve (*Salmothymus obtusirostris*). Pojedina jezera još uvijek sadrže autohtone riblje zajednice.

Vodozemci i gmazovi

Na području Parka živi 12 vrsta vodozemaca i 12 vrsta gmazova. Među njima su i strogo zaštićene vrste poput pjegavog daždevnjaka i bjelouške.

Ptice

Zabilježeno je više od 160 vrsta ptica, od kojih se oko 70 redovito gnijezdi u Parku. Park je posebno važan za vrste kao što su crna roda, sova jastrebača, šumski djetlići te brojne pjevice.

Sisavci

Na Plitvicama živi oko 60 vrsta sisavaca. Među njima se ističu sve tri velike europske zvijeri – smeđi medvjed (*Ursus arctos*), vuk (*Canis lupus*) i ris (*Lynx lynx*) – čije prisustvo svjedoči o visokom stupnju očuvanosti prirode. Također su prisutne i mnoge druge vrste poput srne, divlje svinje, lisice, kune, jazavca te 22 vrste šišmiša.

S više od 1.400 biljnih vrsta, stotinama gljiva, lišajeva, riba, ptica, sisavaca i drugih organizama, Nacionalni park Plitvička jezera predstavlja jedan od najvrjednijih centara bioraznolikosti u Europi.

Bioraznolikost Nacionalnog parka Sjeverni Velebit

Na području Parka dosad je zabilježeno oko 1.500 vrsta biljaka, gljiva i životinja, no to je tek djelić njegove stvarne biološke raznolikosti. Brojne skupine još nisu istražene – od mahovina i kukaca, do gljiva, bakterija i jednostaničara. Čak i kod poznatijih skupina, poput ptica i sisavaca, istraživanja su još u tijeku.

Biljke

Na području Parka zabilježeno je više od 950 biljnih vrsta i podvrsta. Čak 40-ak njih su strogi endemi, što čini 4,4 % flore Sjevernog Velebita. Prema IUCN kriterijima, 2,3 % vrsta nalazi se na Crvenom popisu ugroženih biljaka Hrvatske, dok je 5,1 % biljnih vrsta zaštićeno na europskoj razini (Bernska konvencija i Direktiva o staništima).

Gljive

Gljive su u Parku još uvijek nedovoljno istražene. Pretpostavlja se da je otkriveno tek 20 % stvarnog broja vrsta, a do sada su zabilježene prvenstveno makromicete – gljive s vidljivim plodištima. Mikroskopske vrste tek čekaju detaljnija istraživanja.

Beskralježnjaci

Na području Parka zabilježeno je:

- 60-ak vrsta pauka
- 30-ak vrsta kornjaša
- 100 vrsta danjih leptira
- 60-ak vrsta noćnih leptira

Biospeleološkim istraživanjima u više od 20 speleoloških objekata otkriveno je preko 30 podzemnih vrsta beskralježnjaka (kukci, puževi, školjkaši, stonoge, rakovi itd.), od kojih je gotovo polovica endemična, a nekoliko vrsta potpuno novih za znanost.

Vodozemci

Zabilježeno je 6 vrsta vodozemaca, uključujući smeđu krastaču (*Bufo bufo*), planinskog vodenjaka (*Mesotriton alpestris*), žutog mukača (*Bombina variegata*) i daždevnjaka (*Salamandra salamandra*).

Gmazovi

U Parku obitava 16 vrsta gmazova, među kojima su česte:

- gušteri: sljepić, velebitska gušterica, živorodna i livadna gušterica
- zmije: poskok, bjelica, crnica, crvenkrpica, bjelouška.

Ptice

Na području Parka i okolice zabilježeno je oko 100 vrsta ptica, od čega se 85 vrsta redovito ili povremeno gnijezdi. Više od 90 vrsta je zaštićeno, a 30-ak se nalazi na Crvenom popisu ugroženih ptica Hrvatske. Među najzanimljivijima su:

- tetrijeb gluhan, mali ćuk, planinski ćuk, sova ušara, žutokljuna galica, suri orao, pupavac, krstokljun itd.
- značajne grabežljivice poput škanjca osaša, zmijara, patuljastog orla i bjelonokte vjetruše

Sisavci

U Parku obitava oko 40 vrsta sisavaca, uključujući:

- 11 vrsta šišmiša, među kojima su česti smeđi dugoušan i primorski šišmiš
- šumske rovke, glodavci, srne, jeleni, divokoze, divlje svinje, zec
- sve tri velike zvijeri: medvjed, vuk i ris
- dinarski voluhar (*Dinaromys bogdanovi*) – reliktna i endemična vrsta Dinarida

Bioraznolikost Nacionalnog parka Paklenica

Nacionalni park Paklenica odlikuje se iznimnim bogatstvom biljnog i životinjskog svijeta. Na njegovom prostoru susreću se brojni endemi, relikti i zakonom zaštićene vrste koje obitavaju u raznolikim staništima – od sipara, stijena i dolaca, do gustih šuma i podzemnih špilja.

Biljni svijet

Na području Parka zabilježeno je preko 1000 biljnih vrsta i podvrsta, od čega je 79 endemičnih. Ovdje rastu brojne rijetke, reliktna i zakonom zaštićene vrste, što Paklenicu čini iznimno vrijednim florističkim područjem.

Krška staništa poput sipara i stijena dom su mnogim endemima, poput kitajbelovog pakuja i prozorskog zvončića. Dolci i vlažne livade obiluju cvijećem i orhidejama, među kojima se ističe rijetka gospina papučica.

Životinjski svijet

Park obiluje raznolikom faunom. Zabilježeno je preko 100 vrsta leptira, uključujući apolona i veliko noćno paunče. Od 31 vrste gmazova i vodozemaca, najpoznatiji su poskok i rijetki planinski žutokrug.

Ptice su najbrojnije – zabilježeno je 260 vrsta, od kojih 90 gnjezdi unutar Parka. Posebno su značajne grabljivice poput surog orla i sivog sokola te ušara – najveća europska sova.

Od sisavaca ovdje obitavaju srna, jelen, divokoza, divlja svinja te zvijeri poput medvjeda, vuka, risa i divlje mačke.

Podzemni svijet

U špiljama Parka žive troglobionti – životinje prilagođene životu u mraku, poput mikroskopskih račića, grinja i kornjaša. Organska tvar dolazi s površine i održava hranidbene lance u podzemlju.

Bioraznolikost Parka prirode Velebit

Park prirode Velebit najveći je zaštićeni prostor u Hrvatskoj i jedno od najvažnijih područja biološke raznolikosti u Europi. Na njegovom prostoru susreću se brojne biljne i životinjske vrste, uključujući velik broj endema, relikata i strogo zaštićenih svojti koje obitavaju u različitim staništima – od krških stijena i planinskih livada do gustih šuma, riječnih tokova i dubokih špilja.

Biljni svijet

Na području Parka zabilježeno je 1854 biljne svojte, od čega je čak 79 endema, što ovo područje svrstava među europske centre endemizma. Velebit je dom mnogim rijetkim i ugroženim biljkama, poput velebitske degenije, hrvatske sibireje, velebitskog zvončića i kitajbelovog jaglaca. Krška staništa, planinske litice, točila i travnjaci, kao i bukovo-jelove šume i primorski kamenjari, pružaju raznolikost uvjeta za rast flore koja se uspješno prilagodila oštrim klimatskim prilikama. Na višim nadmorskim visinama često se mogu vidjeti povijena stabla, oblikovana dugotrajnim snježnim opterećenjima i jakim vjetrovima.

Gljive

Iako sustavna istraživanja gljiva na području Parka prirode Velebit još nisu provedena, pretpostavlja se da je ovo područje iznimno bogato i tim dijelom biološke raznolikosti. S obzirom na velik broj rijetkih i ugroženih vrsta gljiva zabilježenih u obližnjim nacionalnim parkovima – Sjeverni Velebit i Paklenica – izvjesno je da su iste ili slične vrste prisutne i na sličnim staništima unutar Parka prirode Velebit.

Životinjski svijet

Fauna Parka izuzetno je bogata. Na Velebitu obitavaju sve tri velike europske zvijeri – medvjed, vuk i ris – što potvrđuje očuvanost divljih staništa. Uz njih su prisutne i srednje zvijeri poput lisice, divlje mačke, čaglja i jazavca, te brojne biljožderske vrste poput srna, jelena, divokoza, muflona i divljih svinja. Raznolikost sitnih sisavaca, šišmiša, vodozemaca i gmazova dodatno potvrđuje biološku vrijednost ovog područja. Posebno je zanimljiva i ornitofauna – Park je proglašen važnim područjem za ptice unutar mreže Natura 2000. Ovdje se gnijezde brojne planinske ptice, uključujući tetrijeba gluhana, planinskog ćuka, djetlića i vrtnu strnadicu.

Podzemni svijet

Špilje i jame Velebita dom su brojnim podzemnim životinjskim vrstama. Do danas je zabilježeno 23 endema koji žive isključivo u tamnom i vlažnom svijetu podzemlja. Ovdje obitavaju mikroskopski organizmi poput rakušaca, kornjaša i grinja, koji su se kroz tisućljeća prilagodili životu bez svjetla i oslanjaju se na organsku tvar koja s površine dolazi kroz podzemne pukotine. Brojna speleološka istraživanja još uvijek otkrivaju nove, znanstveno nepoznate vrste, čineći podzemni svijet Velebita jednim od najvažnijih bioloških blaga Hrvatske.

Bioraznolikost značajnog krajobraza Pećinskog parka Grabovača

Pećinski park Grabovača odlikuje se velikom raznolikošću staništa i bogatstvom biljnog i životinjskog svijeta, koji svjedoče o visokoj vrijednosti ovog zaštićenog područja. Na njegovu prostoru nalazi se devet stanišnih tipova koji se nalaze na popisu rijetkih i ugroženih staništa od nacionalnog i europskog značaja. Najzastupljenije su mezofilne i neutrofilne čiste bukove šume, koje prekrivaju oko 64% ukupne površine Parka, dok se mozaici kultiviranih područja prostiru na više od 17% teritorija.

Biljni svijet

Na području značajnog krajobraza do sada je zabilježeno 118 biljnih vrsta, od kojih je 16 vrsta strogo zaštićeno, a 6 vrsta su endemi hrvatske flore. Ova visoka bioraznolikost biljnog svijeta ukazuje na važnost očuvanja ovog područja kao ključnog staništa za rijetke i zaštićene biljne vrste.

Špiljska fauna

U špiljama Pećinskog parka Grabovača zabilježeno je 19 vrsta špiljske faune. Špilja Samograd posebno je važna jer je tipski lokalitet za kornjaša *Typhlotrechus bilimekii kiesewetteri*, koji je endem Like, čime špilja dobiva dodatnu znanstvenu vrijednost.

Leptiri

Na području Pećinskog parka Grabovača zabilježeno je 15 vrsta leptira, od kojih je 8 vrsta strogo zaštićeno. Ovi leptiri doprinose visokom stupnju biološke raznolikosti te su indikatori zdravlja ekosustava.

Ptice

Ptice su najrasprostranjenija skupina faune u Pećinskom parku, s 81 vrstom zabilježenom na ovom području. Od te 81 vrste, 24 su strogo zaštićene. Među njima se izdvaja suri orao (*Aquila chrysaetos*), kritično ugrožena vrsta koja dodatno naglašava značaj ovog parka za očuvanje ugroženih vrsta ptica u Hrvatskoj.

Sisavci

Na ovom području zabilježeno je više od 20 vrsta sisavaca. Na području ZK zabilježena je prisutnost sve tri velike hrvatske zvijeri - vuk, medvjed i ris. Također, zabilježeno je deset vrsta šišmiša koje uživaju status stroge zaštite. Šišmiši, kao i drugi sisavci, doprinose ravnoteži ekosustava i ukazuju na zdravlje okoliša parka.

Bioraznolikost Značajnog krajobraza Baraćeve špilje

Značajni krajobraz Baraćeve špilje karakterizira raznolika staništa koja obuhvaćaju vapnenačke stijene, špilje, šume, travnjake i šikare, te su dom brojnim rijetkim i ugroženim vrstama. Ova područja oblikovana su kroz geološke, klimatske i hidrografske uvjete, a čovjekovi utjecaji oblikuju poluprirodna staništa. Na području Baraćeve špilje ciljano su istraživana samo špiljska fauna u Baraćevoj Gornjoj, Donjoj i Novoj špilji te šišmiši u Gornjoj i Donjoj Baraćevoj špilji. Ostala fauna i flora nisu sustavno istraživani, pa se njihova prisutnost može pretpostaviti na temelju podataka iz postojećih baza podataka DZZP-a i drugih dostupnih izvora. Područje je izuzetno vrijedno zbog svoje biološke raznolikosti i ekološkog značaja za očuvanje bioraznolikosti Hrvatske.

Špiljska fauna

Baraćeve špilje karakteriziraju specifični uvjeti života i bogata špiljska fauna. Prema dosadašnjim istraživanjima, na ovom području zabilježeno je 15 vrsta špiljske faune. Među njima se nalaze i endemi, poput kornjaša *Machaerites pavleki* i *Parapropus sericeus sinuaticollis*, koji su zabilježeni u Donjoj Baraćevoj špilji, a *Machaerites pavleki* je prisutan i u Gornjoj Baraćevoj špilji. Značaj ovog područja za biospeleološka istraživanja potvrđuju i druge vrste endema, kao što su *Neobisium stygium* ssp. i *Titanethes albus*, koji je endem za zapadne Dinaride. Također, sitni lažištupavci roda *Chthonius* najvjerojatnije su endem područja Rakovice.

Vodozemci i leptiri

Šire područje Baraćeve špilje potencijalno je stanište za dvije vrste vodozemaca i devet vrsta leptira, od kojih je nekoliko strogo zaštićeno. Također, zabilježeno je prisustvo šest vrsta obalčara, koji također pripadaju zaštićenim vrstama prema Pravilniku o strogo zaštićenim vrstama.

Ptice

Područje Baraćeve špilje predstavlja stanište za 10 vrsta ptica, od kojih su dvije vrste gotovo ugrožene (NT), a jedna vrsta je osjetljiva (VU). To potvrđuje važnost ovog krajobraza kao staništa za razne vrste ptica.

Sisavci

Na području Značajnog krajobraza Baraćeve špilje zabilježeno je pet vrsta sisavaca koji su navedeni u Crvenoj knjizi sisavaca Republike Hrvatske. Također, postoji potencijal za prisutnost još 16 vrsta sisavaca, uključujući sve tri velike zvijeri – vuka, medvjeda i risa.

Šišmiši

Baraćeve špilje su značajna staništa za šišmiše, iako njihova fauna nije sustavno istraživana. U Gornjoj Baraćevoj špilji, početkom 20. stoljeća zabilježen je veliki šišmiš (*Myotis myotis*) i značajna količina guana. Kasnija istraživanja u 1971. godini pokazala su koloniju od 1000 šišmiša, iako vrsta nisu bile precizno određene. U veljači 2015. godine provedeno je istraživanje hibernacije šišmiša u Gornjoj i Donjoj Baraćevoj špilji, pri čemu su potvrđene vrste veliki potkovnjak i mali potkovnjak, dok je u Donjoj špilji zabilježen i južni potkovnjak. Gornja Baraćeva špilja posebno je važna jer predstavlja jedan od većih hibernakuluma za ove vrste.

Hrvatski centar za autohtone vrste riba i rakova krških voda

Hrvatski centar za autohtone vrste riba i rakova krških voda osnovan je 2006. godine od strane Grada Otočca, Hrvatske gospodarske komore, Instituta Ruđer Bošković i poduzeća Gacka d.o.o., na mjestu starog ribogojilišta na Kostelki, u Ličkom Lešću kraj Otočca. Centar ima za cilj biti mjesto znanstvenog i stručnog istraživanja autohtonih vrsta riba i rakova krških voda, kao i mjesto uzgoja mlađi potočne pastrve za poribljavanje rijeka u Hrvatskoj.

Projekt "Pastrve i turisti", koji je prepoznat i sufinanciran od strane Europske unije, omogućio je razvoj Centra kao ključne turističke točke u destinaciji Gackoj, a time i doprinio razvoju ribolovnog turizma na rijeci Gacki. Ukupna vrijednost projekta iznosila je 630.222,85 eura, pri čemu je 75% sredstava osigurano iz EU fondova.

Djelatnosti Centra uključuju:

1. Istraživanje – Znanstveno i stručno istraživanje autohtonih vrsta riba i rakova krških voda, posebice proučavanje njihovog genskog profila i mriješta.
2. Uzgoj – Uzgoj mlađi potočne pastrve za poribljavanje krških voda.
3. Projekti – Izrada projekata i programa komercijalnog uzgoja autohtonih vrsta riba i rakova krških voda.
4. Branding – Razvijanje robnih marki i promocija sadržaja vezanih uz rijeku Gacku.

Centar je službeno otvoren 28. studenog 2008. godine, a upravlja njime Vijeće Centra, s jednim predstavnikom svakog od osnivača. Kroz strateške planove, Centar se usmjerava na promociju autohtonih vrsta, očuvanje biološke raznolikosti i razvoj turizma temeljenog na prirodnim resursima rijeke Gacke.

Popis zaštićenih vrsta u Hrvatskoj

Hrvatska je zemlja iznimne biološke raznolikosti, u kojoj raste oko 5500 različitih biljnih vrsta, a živi čak 23.876 životinjskih vrsta i podvrsta. S obzirom na relativno malu površinu, ovo bogatstvo flore i faune čini našu zemlju jedinstvenom u europskom kontekstu. Hrvatska se smjestila na prijelazu između kontinentalne i sredozemne klime, a specifičan reljef – od visokih planinskih masiva do razvedene obale s brojnim otocima – stvorio je idealne uvjete za razvoj velikog broja biljnih i životinjskih vrsta, među kojima je gotovo 10 posto endemičnih.

Ovaj raznoliki ekosustav obuhvaća i veliki broj zaštićenih vrsta, čije je očuvanje od ključne važnosti za biološku ravnotežu i zdravlje prirodnih područja Hrvatske. Prema najnovijim podacima, od 23.876 životinjskih vrsta, čak 1624 su zaštićene, dok 565 vrsta ima vrlo ograničeno područje rasprostranjenosti i smatraju se endemičnima, tj. nalaze se samo na teritoriju Republike Hrvatske. Zbog svoje biološke vrijednosti, ove vrste podliježu strogim zakonodavnim mjerama zaštite.

Popis strogo zaštićenih vrsta u Republici Hrvatskoj možete pronaći u Pravilniku o strogo zaštićenim vrstama, dostupnom na službenim stranicama Narodnih novina: https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2013_12_144_3086.html.

Lokalna proizvodnja i očuvanje prirode

Lokalna proizvodnja ima važnu ulogu u očuvanju bioraznolikosti jer potiče održiv pristup resursima, smanjuje potrebu za transportom i industrijskom proizvodnjom te omogućava održavanje zdravih ekosustava. Održiva poljoprivreda, u kojoj se koriste ekološke metode i poštuju prirodni ciklusi, doprinosi očuvanju tla, vode i biljnih i životinjskih vrsta koje ovise o njima. U ovom kontekstu, razvoj lokalnih sustava kvalitete, poput Lika Quality sustava, postaje ne samo način promocije lokalnih proizvoda, već i strateški alat za očuvanje prirodnih resursa i bioraznolikosti.

Kako lokalna proizvodnja doprinosi očuvanju bioraznolikosti

Lokalna proizvodnja usmjerena na ekološke prakse smanjuje negativan utjecaj na prirodu. Korištenje prirodnih gnojiva, smanjenje upotrebe pesticida i herbicida, te očuvanje tradicionalnih metoda obrade tla, pomažu u zaštiti tla i vodenih resursa. Smanjena uporaba sintetičkih kemikalija također čuva zdravlje biljnih i životinjskih vrsta, smanjujući rizik od njihova izumiranja. Lokalne poljoprivredne prakse često potiču bioraznolikost jer uzgajaju raznovrsne kulture koje podržavaju mnoge vrste oprašivača i drugih organizama.

Primjeri iz prakse: Lika Quality sustav i održiva poljoprivreda

Lika Quality sustav okuplja brojne lokalne proizvođače čiji rad nije usmjeren samo na kvalitetu i autentičnost proizvoda, već i na očuvanje okoliša i prirodne raznolikosti. Ovdje ističemo nekoliko konkretnih primjera:

- Proizvodi tvrtke **Fema d.o.o.** – WOOLEE organsko gnojivo i eko repelent – doprinose očuvanju bioraznolikosti korištenjem ovčje vune, koja bi inače postala otpad. WOOLEE gnojivo obogaćuje tlo, potiče rast zdravih biljaka i podržava mikroorganizme u tlu, dok eko repelent štiti biljke od štetočina bez upotrebe štetnih pesticida, čime se čuva ravnoteža ekosustava i sigurnost za divlje vrste, oprašivače i domaće životinje. Ovaj pristup smanjuje negativan utjecaj na okoliš i pomaže u očuvanju lokalne bioraznolikosti.

- **OPG Keča Perica** bavi se uzgojem ovaca ličke pramenke, autohtone pasmine koja je važna za očuvanje lokalne bioraznolikosti. Ove ovce pomažu u održavanju ekološke ravnoteže na travnjacima i pašnjačkim područjima, sprječavajući zarastanje i omogućujući opstanak različitih biljnih vrsta. Kroz ekološki certificiranu proizvodnju janjetine i teletine, OPG Keča

Perica prakticira održive poljoprivredne metode koje ne koriste kemijske pesticide i umjetna gnojiva, čime dodatno doprinosi očuvanju tla i zaštiti okoliša.

- Pčele imaju važnu ulogu u oprašivanju biljaka što je osnovni proces za očuvanje i širenje bioraznolikosti. Bez oprašivača, poput pčela, mnoge biljke ne bi mogle uspješno proizvoditi sjeme što bi dovelo do smanjenja biljnog svijeta i ugrožavanja hrane za mnoge vrste, uključujući ljude. Povećanje broja pčela putem selećeg pčelarstva, kao što to radi **OPG Bronzi Bee**, doprinosi zdravlju ekosustava, omogućujući veću bioraznolikost u biljnom i životinjskom svijetu. Oprašivanje također potiče veću raznolikost biljnih vrsta što čini ekosustave otpornijima na klimatske promjene i druge prijetnje.

- **OPG Bogdanić Helena** doprinosi očuvanju bioraznolikosti kroz ekološki pristup poljoprivredi i održivo upravljanje resursima. Gospodarstvo se nalazi u neposrednoj blizini rijeke Gacke, koja je poznata po svom čistom ekosustavu, a uzgoj raznovrsnog voća i povrća, kao i ukrasnog bilja, doprinosi očuvanju biološke raznolikosti. Ekološki uzgoj, bez korištenja kemijskih pesticida i umjetnih gnojiva, pomaže očuvanju tla, vodenih resursa i okoliša, te potiče razvoj prirodnih ekosustava. Prerada plodova, poput pekmeza od šipka i šljive, doprinosi smanjenju otpada jer se koristi plodove koji su u potpunosti integrirani u lokalni ekosustav. Time se podržava očuvanje prirodnih vrsta i ekološke ravnoteže u regiji.

Kroz primjere iz prakse, poput ekološkog uzgoja stoke, prerade ljekovitog bilja i proizvodnje prirodnih prehrambenih proizvoda, jasno se vidi kako održive poljoprivredne metode ne samo da osiguravaju visokokvalitetne proizvode, već i aktivno doprinose očuvanju lokalne flore i faune. Ovaj pristup pokazuje važnost očuvanja ekoloških principa u poljoprivredi, čime se podupire održiv razvoj, ekološka ravnoteža i dugoročna zaštita prirodnih resursa.

Primjeri dobre prakse iz svijeta

Održiva poljoprivreda postaje ključna za budućnost hrane, okoliša i društva. U globalnom kontekstu, brojni su primjeri inovativnih inicijativa koje uspješno kombiniraju ekonomski razvoj, očuvanje bioraznolikosti i smanjenje negativnog utjecaja na okoliš. Ovdje ističemo nekoliko konkretnih primjera:

- **Seed Savers Exchange (SAD)** je organizacija koja promovira očuvanje lokalnih sjemenki i bilja. Ova organizacija čuva povijest poljoprivrede i bioraznolikosti kroz očuvanje starih sorti bilja koje su prilagođene određenim lokalnim uvjetima. Programi kao što je ovaj omogućuju lokalnim poljoprivrednicima da njeguju bioraznolikost, smanjuju ovisnost o velikim korporacijama za sjemenke i potiču samodostatnost zajednica.

- **Divine Chocolate (Gana/Velika Britanija)** je društveno odgovorna tvrtka koja proizvodi čokoladu iz kakaa koji se uzgaja u Gani. Ovo je nevjerovatna priča o grupi uzgajivača kakaovca u Gani koji su glasali za osnivanje vlastite tvrtke za proizvodnju čokolade i pokrenuli prvu marku čokolade Fairtrade u vlasništvu farmera. Ova tvrtka prakticira pravednu trgovinu, kupujući kakao od lokalnih proizvođača i vraćajući im dio dobiti. Proizvodnja je usmjerena prema održivosti, gdje se ekološki uzgojeni kakao koristi za smanjenje negativnog utjecaja na okoliš. Osim toga, Divine potiče održive prakse u poljoprivredi koje čuvaju lokalnu bioraznolikost.

- **Dr. Bronner's (SAD)** je tvrtka koja proizvodi ekološke sapune i druge kozmetičke proizvode koristeći organske i fair trade sastojke. Dr. Bronner's podupire održivu poljoprivredu i zaštitu bioraznolikosti kroz ekološke inicijative, kao što su korištenje regenerativnih poljoprivrednih metoda za uzgoj sastojaka, smanjenje kemijskog utjecaja na okoliš i podržavanje malih poljoprivrednika u zemljama u razvoju. Također, tvrtka koristi proizvode poput kokosovog ulja i maslina koje dolaze iz održivih izvora, koji ne narušavaju bioraznolikost ekosustava.

Uloga lokalnih zajednica i edukacije u održivom razvoju

Lokalne zajednice imaju ključnu ulogu u očuvanju bioraznolikosti i održivom razvoju. One su na prvoj liniji kontakta s prirodnim resursima i ekosustavima čime su neposredno povezane s okolišem koji koriste. Za dugoročni uspjeh održivih praksi, važno je uključiti lokalne zajednice u proces donošenja odluka i omogućiti im pristup edukaciji koja će im pomoći da razumiju i implementiraju održive metode u svakodnevnom životu.

Edukacija je temelj održivog razvoja jer pomaže lokalnim zajednicama da prepoznaju važnost bioraznolikosti i prirodnih resursa, kao i da shvate posljedice nekontroliranog iskorištavanja tih resursa. Kroz obrazovne programe, radionice i kampanje, članovi zajednice mogu naučiti o obnovljivim izvorima energije, ekološkoj poljoprivredi, očuvanju voda i zaštiti ugroženih vrsta.

Lokalne zajednice često posjeduju tradicionalno znanje o ekosustavima, biljkama i životinjama, koje je od neprocjenjive vrijednosti za očuvanje bioraznolikosti. Integriranjem tog znanja s modernim pristupima održivog razvoja, moguće je stvoriti rješenja koja će biti učinkovita i prilagođena specifičnim uvjetima.

Primjeri dobre prakse uključuju zajedničke projekte između nevladinih organizacija, vlada i lokalnih zajednica koji omogućuju provedbu održivih poljoprivrednih praksi, očuvanje šuma i obnovu degradiranih ekosustava. Takvi projekti često uključuju edukaciju za mlađe generacije, stvarajući temelje za dugoročnu održivost.

Za stvaranje trajnog učinka u očuvanju bioraznolikosti, ključna je suradnja između lokalnih zajednica i drugih aktera – poput znanstvenika, tvrtki i vlada. Samo kroz zajednički rad moguće je izgraditi ekološki održive zajednice koje će moći dugoročno uživati u dobrobitima očuvanih prirodnih resursa.

Što svatko od nas može učiniti?

Očuvanje bioraznolikosti nije samo odgovornost vlada i organizacija, već i svakog pojedinca. Svatko od nas može doprinijeti zaštiti prirodnog svijeta i njegovih bogatstava na jednostavan, ali učinkovit način:

1. Smanjivanje otpada i recikliranje – Pravilno zbrinjavanje otpada i recikliranje pomaže u smanjenju zagađenja, što ima izravan utjecaj na očuvanje staništa i životinjskih vrsta.
2. Podrška ekološkim proizvodima – Kupnjom lokalnih i organskih proizvoda smanjujemo negativni utjecaj masovne proizvodnje na okoliš. Ovakvi proizvodi često dolaze iz održivih izvora i poštuju princip ekološke ravnoteže.
3. Obrazovanje i podizanje svijesti – Učenje o bioraznolikosti i njezinoj važnosti omogućava svakom pojedincu da donosi informirane odluke koje mogu pozitivno utjecati na okoliš.
4. Održavanje i obnavljanje zelenih površina – Sadnja drveća, vrtova i zelenih površina u urbanim područjima doprinosi obnavljanju ekosustava i stvaranju staništa za različite vrste.
5. Smanjenje korištenja pesticida i kemikalija – Pesticidi i kemikalije mogu imati destruktivan učinak na biljni i životinjski svijet. Prirodne metode kontrole štetočina mogu pomoći u očuvanju bioraznolikosti.

Smjernice za lokalne proizvođače u očuvanju bioraznolikosti

1. **Ekološke metode proizvodnje:** Koristite organske prakse, prirodna gnojiva i biološke alternative za zaštitu usjeva umjesto kemijskih pesticida.
2. **Autohtone vrste:** Zasađujte autohtone biljke koje su prilagođene lokalnim uvjetima i doprinose očuvanju bioraznolikosti.
3. **Smanjenje otpada:** Implementirajte sustave reciklaže i kompostiranja, te koristite ostatke za obogaćivanje tla.
4. **Očuvanje tla:** Prakticirajte metode očuvanja tla, poput mulčenja i sadnje pokrovnih usjeva, kako biste spriječili eroziju.
5. **Edukacija i suradnja:** Potičite edukaciju o održivim praksama i surađujte s drugim proizvođačima na zajedničkom očuvanju okoliša.
6. **Održiva potrošnja:** Razvijajte proizvode koji koriste lokalne resurse na održiv način i promiču odgovornu potrošnju.
7. **Certifikacija:** Razmislite o ekološkim certifikatima i oznakama kvalitete kako biste pokazali svoju predanost okolišu.
8. **Učinkovito korištenje vode:** Implementirajte sustave za racionalno korištenje vode, uključujući reciklažu kišnice i pametno navodnjavanje.

Zajedno za Liku – Očuvajmo našu prirodnu baštinu!

Pozivamo vas da postanete aktivni sudionici u očuvanju bioraznolikosti destinacije Lika. Svaki korak koji poduzmemo zajedno doprinosi budućnosti ovog jedinstvenog kraja. Bilo da ste lokalni stanovnik, posjetitelj ili organizacija, vaš angažman može napraviti razliku.

Pridružite nam se u očuvanju rijetkih ekosustava, podržite održivi turizam i pomozite u zaštiti autohtonih vrsta koje čine Liku posebnom. Posjetite nas, naučite više i podijelite znanje – jer Lika je naša odgovornost.

Očuvanje bioraznolikosti je zadatak za sve nas. Budite dio promjene!

Nositelj projekta:
Klaster Lika Destination

Partneri na projektu:
Udruga "Lička ekološka akcija" (LEA)
Kaniška ulica 100, 53 000 Gospić
<https://lea.hr/>

Pećinski park Grabovača
Trg popa Marka Mesića 2, 53202 Perušić
<https://pp-grabovaca.hr/>

Ovaj je dokument izrađen uz financijsku podršku Fonda za zaštitu okoliša i energetske učinkovitost. Sadržaj ovog dokumenta u isključivoj je odgovornosti Klaster Lika Destination i ni pod kojim se uvjetima ne može smatrati kao odraz stajališta Fonda za zaštitu okoliša i energetske učinkovitost.

✉ info@lika.destination
🌐 www.lika-destination.hr
f Lika Destination
📷 likadestination

